

С.І. Похил, О.М. Тимченко, І.І. Торяник, Н.А. Чигиринська, І.А. Костиля

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ЕПІДЕМІЧНИЙ ПРОЦЕС БАБЕЗІОЗУ

Державна установа "Інститут мікробіології та імунології ім. І.І. Мечникова Національної академії медичних наук України", м. Харків

Актуальність. Бабезіоз людини (B60.0 babesіоз) — маловивчена, трансмісивна (кліщова), гемопаразитарна хвороба, спричинена найпростішими роду *Babesia*, які характеризуються здатністю до інвазії і паразитування в еритроцитах, спричинюючи інфекційний процес, клінічний перебіг якого може варіювати від безсимптомних (найчастіше), легких або середньої важкості грипоподібних форм — до тяжкого захворювання із летальним наслідком. В Україні поодинокі випадки захворювання людей на babesіоз (нажаль з летальними наслідками) відмічаються з 2011 року. При цьому для медичної спільноти сучасне уявлення про епідемічний процес babesіозу залишається невідомим.

Мета дослідження. Встановити основні особливості епідемічного процесу babesіоза в сучасних умовах.

Методи дослідження. Інформаційно-аналітичне дослідження (аналіз) 278 наукових публікацій і статистичних відомостей (CDC. Morbidity and Mortality Weekly Report: Babesiosis Surveillance — 18 States, 2011–2013), тематика яких присвячена babesіозу.

Результати досліджень. Статистично-достовірних даних щодо рівня захворюваності людей на babesіоз у світі немає. Лише в США (у 18 штатах та в місті Нью-Йорк) із 2011 року введено обов'язкову реєстрацію та епідеміологічне розслідування випадків babesіозу, кількість яких на кінець 2013 року склала майже 2000. На різних адміністративно-територіальних регіонах щорічний рівень babesійних інвазій людей може варіювати від 0 на благополучних територіях до 100 випадків на 100 тис. населення на ендемічних регіонах (на останні припадає 97% випадків babesіозу). Епідеміологічне розслідування 1124 випадків babesіозу людей у США показало, що у 95% хворих інфікування відбулося на території їх постійного проживання; 82% осіб захворіли у період із червня по серпень; основним джерелом паразитів (встановлено лише у 18% випадків) були мишовидні гризуни, парнокопитні дикі та свійські тварини;

відмічали факт укусу кліща 53% постраждалих, у близько 1% хворих був чітко доведений зв'язок між їх зараженням паразитами і переливанням крові (або її препаратів), а близько 0,05% випадків інвазія відбулась інтранатально (під час родів). Середній вік пацієнтів становив 62 роки (при можливому віковому діапазоні 1–98 років). Серед хворих 63% були чоловіки. Група найвищого ризику (7,6%) — особи із видаленою селезінкою (аспленічні пацієнти). Тяжкі форми перебігу babesіозу у цілому становили 46%, а серед аспленічних пацієнтів — 79%. У групі імунокомпетентних хворих не було зафіксовано летальних випадків, тоді як у аспленічних пацієнтів рівень летальних наслідків сягав 16,7% (із них у госпіталізованих та адекватно пролікованих осіб — 21,1%). Переважна більшість детально вивчених випадків babesійної інвазії у людей була обумовлена видом *B. microti*, значно рідше — *B. bovis*, *B. divergens*, *B. canis*, *B. odocoilei*, *B. cabalei*.

До теперішнього часу в країнах Європи описано близько 100 випадків babesіозу у людей. Основні закономірності епідемічного процесу цієї інвазії в Європі подібні до тих, які описані в США, а їх принципові відмінності в Європі полягають у тому, що переважна більшість (>80%) досліджених випадків babesіозу було діагностовано у аспленічних (та з іншим типом різко вираженого імунокомпрометованого стану) хворих; перебіг хвороби був важким (так як безсимптомні та легкі форми інвазії не було діагностовано) і рівень летальності пацієнтів сягав 50%; основним видом збуднику (>70%) був *B. divergens*.

Висновок. В останнє десятиріччя відмічено вибухоподібне зростання кількості випадків babesійної інвазії у людей та її убіквітарне поширення; розширення спектру різновидів *Babesia*, які здатні викликати захворювання у людей; вірогідне домінування безсимптомних і легких форм перебігу хвороби; можливість зараження паразитами не лише при укусі (присмоктуванні) кліща, але й гемотрансфузійним та інтранатальним шляхами.